

Heksloot nieuws

Jaargang 37 - Najaar 2021

**Afname van weidevogels,
maar kentering in zicht**

**Ontdekkingstocht Landjes van Rein
Gediplomeerd maaien**

Inhoud

Foto: Allie Postma

Harig Wilgenroosje

4 Van de voorzitter

4 Landjes van Rein in ontwikkeling

6 35 jaar BMP-tellingen

Foto: Willem de Voogt

Grutto

10 Colofon

11 Opleiding gebruik maaimachine

11 Inzamelactie koeienparasol

12 Natuurweetjes

Foto: Peter Davids

11

Landjes van Rein in ontwikkeling

Handen-uit-de-mouwen

De vereniging draait op vrijwilligers. Wil je jouw competenties beschikbaar stellen voor het behoud van de Hekslootpolder? Lees dan verder.

Want wij zijn op zoek naar enthousiaste vrijwilligers.

■ secretaris

Wegens een overbelast bestuurslid zoeken we een enthousiast en betrokken secretaris die de agenda's en besluitenlijsten van de 3 à 4 jaarlijkse bestuursvergaderingen wil opstellen. Tevens het regelen van de locatie voor de jaarlijkse ALV-vergadering en van de presentatie voor deze avond. En die zich geroepen voelt om ook incidenteel bij een marktkraam te staan of bij andere activiteiten te assisteren.

■ bioloog | ecooloog | natuurbeheerder

De Hekslootpolder omvat veel natuur dat geïnventariseerd en onderhouden moet worden. Hierbij speelt het beheer van de weilanden, paden, sloten en rietvelden een belangrijke rol. Daarnaast is natuurontwikkeling ook een speerpunt. Dus heb je kennis over planten (en dieren), dan ben je van harte welkom om te helpen bij het in kaart brengen van de natuur.

Zin om een bijdrage te leveren? Meld je dan aan op onze website www.hekslootpolder.nl > over ons > vacatures

Als tegenprestatie proberen we zo nu en dan een 'bestuursuitje' te organiseren. Maar het delen van de kennis en het bereiken van een mooi resultaat is de werkelijke beloning!

Steun onze vereniging de Hekslootpolder

■ Ook lid worden?

Draagt u onze vereniging een warm hart toe, maar bent u nog geen lid?

Hoe meer leden wij hebben, des te groter onze invloed is als gesprekspartner bij de gemeente Haarlem en het recreatieschap Spaarnwoude.

Voor € 5,- per jaar bent u al lid.

Uw gezinsleden kunnen dan lid worden voor slechts € 1,- per gezinslid per jaar.

Kijk voor meer informatie op www.hekslootpolder.nl onder het kopje > Aanmelden.

Van de voorzitter

►►► Het zomerseizoen zit er weer op, de vossenrasters zijn weer opgeborgen, de landjes zijn weer gemaaid en het maaisel is afgevoerd: we hebben er aardig wat werk opzitten. Bestuur en vrijwilligers zijn tezamen opgetrokken in deze klussen: vele handen maken licht werk. Gebleken is dat er nog handjes bij kunnen, want soms was het moeilijk om voldoende 'personeel' in te zetten. We blijven dus zoeken naar 'handjes'. Binnen het bestuur zijn er ook wat verschuivingen geweest. Zo heeft Adrie zijn taken aan Patrick overgedragen, maar blijft nog even ondersteunen: geweldig. Gelukkig kunnen we als bestuur weer bij elkaar komen. Digitaal was niet altijd plezierig, maar we hadden niet veel keus.

We hadden als bestuur vergaande plannen voor een Algemene Ledenvergadering op locatie. Door diverse redenen gaan we het toch maar weer doen middels een digitale presentatie. Degene die een e-mailadres heeft opgegeven, krijgt een link opgestuurd en vanzelfsprekend is de presentatie ook op de website terug te vinden.

WBTR, Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen, is een nieuwe verplichting voor verenigingen. De wetgever heeft het

te vaak mis zien gaan met o.a. penningmeesters en voorzitters met belangenverstrengeling. We moeten op korte termijn daar afspraken over gemaakt hebben. In een later stadium moeten we dan ook de Statuten daarop aanpassen. Adrie en Rob trekken de WBTR-kar.

Hittestress bij koeien, langdurig in de hete zon staan, kwam in het voorjaarsnummer al ter sprake. Parasols zouden een oplossing kunnen zijn. Bomen, zo schreven we, zagen we liever niet in de weilanden staan. Daar kwamen enkele reacties op van leden: die zagen dat toch anders. De discussie over bomen in de Hekslootpolder is al oud en leeft nog steeds. We hebben Tom van den Boomen bereid gevonden er namens het bestuur een stukje over te schrijven. We hebben het document op onze website geplaatst. Het staat onder 'Nieuws' > 'Publicaties' > 'Geen boomsingels in de Hekslootpolder'.

We hebben sinds de oprichting van onze vereniging als bestuur altijd getracht per jaar een beschrijving te geven van wat er zoal gebeurde. Altijd plezierig als je terug moet kijken in de tijd. We liepen wat achter. De tijd had even stil gestaan. Martha is het afgelopen jaar druk bezig geweest met het recente verleden; dus zijn we

weer bij tot jaar 36. De jaarverslagen staan weer op de website onder de tab 'Over ons'. Martha, bedankt voor je bijdrage.

Paul Dijkzeul benaderde ons voor iets wat een beetje ver van ons bed lijkt. Een citaat uit de petitie: 'Provincie Noord-Holland is momenteel bezig om in de binnenduinrand van Zuid-Kennemerland nieuwe natuur te realiseren, in het kader van de afronding van het NNN (Nationaal Natuur Netwerk). Het is onder andere de bedoeling om de gronden behorende bij boerderij Westerhoeve van de familie Dijkzeul en Hofstede de Kruidberg van de familie Rutte om te vormen van een agrarische naar een natuurbestemming. Bij dit natuurdoel zijn er praktisch geen mogelijkheden meer voor beweiding met vee op het weiland. Provincie Noord-Holland spreekt zich uit voor het in hun ogen hoogst haalbare; de binnenduinrand omvormen tot vochtig hooiland'.

Santpoort mag dat dan wel van plan zijn, voor ons gebied heeft dat ook gevolgen. Zonder boerenbedrijf daar, is er ook geen mogelijkheid meer om bij ons koeien te laten lopen. Paul heeft ons verzocht de petitie onder de aandacht van de leden van onze vereniging te brengen. Op onze website staat onder **Nieuws** > 'Onderteken petitie **Behoud Santpoortse boeren**'. Wij hopen dat u de petitie digitaal wilt ondersteunen.

Martin van de Pavert

Foto : Nora Leungen

Landjes van Rein

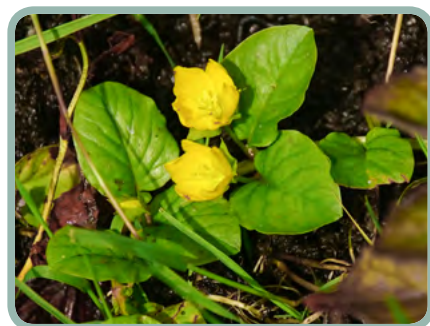

Als een Indiaan sluip ik door het hoge riet. Vanaf de Spaarndamseweg is hooguit nog mijn kruintje te zien. Het is begin juni. Het water is inmiddels goeddeels gezakt en het terrein is weer begaanbaar zonder het gevaar dat de laarzen vollopen. Er is hier veel meer dan riet alleen, al valt dat vanaf de dijk niet op. Ik zie overal Bitterzoet, Penningkruid, Harig Wilgenroosje, Haagwinde en de eerste Valeriaan begint te bloeien. Ik ben gek op Valeriaan. Die bijzondere, unieke geur alleen al, en de insecten die hij trekt! Ik ben op het noordelijke van de twee Landjes van Rein: nu een van mijn favoriete plekjes.

Ecologisch beheer

Het bestuur van de Vereniging Behoud De Hekslootpolder heeft vorig jaar onder de wetenschappelijke leiding van ecooloog Rein Leguijt besloten twee natte terreintjes aan de oostkant van de Hekslootpolder, aan de Spaarndamseweg, in ecologisch beheer te nemen. Vandaar dat ze, met een knipoog naar die ecooloog die ons buitengewoon behulpzaam is,

Penningkruid

de Landjes van Rein zijn genoemd. Ik had die terreintjes eigenlijk nooit zo waargenomen. Oppervlakkig gezien zijn het rietlandjes, dus goed voor Rietzanger, Blauwborst, Kleine Karekiet, Rietgors et cetera. Dus als zodanig leuk om er met je verreijkijker langs te gaan. Maar ik was er nooit in geweest. En nu heb ik op me

genomen de twee nieuwe percelen te inventariseren op planten en dat blijkt beslist geen straf. En: de Hekslootpolder is gevarieerder dan ik dacht!

Van zeiknat tot kurkdroog

Het zijn gebiedjes die buiten het grasland liggen en niet als hooi- of weiland in

...Ik had die terreintjes eigenlijk nooit zo waargenomen...

gebruik zijn. De terreintjes zijn in de winter zeiknat en in de zomer drogen ze min of meer op. Die nattigheid kan kwelwater zijn, dat onder de dijk door uit het Spaarne zou kunnen komen, maar misschien ook van verder weg uit het westelijke deel van de Hekslootpolder, aangevuld met regenwater. Als het water uit het Spaarne is, zou het misschien lichtbrak kunnen zijn, wat consequenties heeft voor de soortensamenstelling. Het Bitterzoet op 3 verdraagt een brak milieu, en op 2 kwam ik een toef Zulte tegen. Daarentegen staat op 2 ook veel Hondsdraf, en

Bitterzoet

Valeriaan

die houdt juist niet van brak. Het is dus nog niet duidelijk.

Onderhoud

Dat ecologisch beheer betekent maaien en afvoeren van het maaisel. Met dat afvoeren moet ook de voedselrijkdom minder worden, zodat andere planten een kans krijgen en niet alleen maar de grote eters. Dat zal niet in een paar jaar gepiept zijn; er komt immers ook veel stikstof uit de lucht. Maar de aanhouder zal overwinnen.

Bodem

Ik heb in beide landjes de bodem bemonsterd met een grondboor, die ik er stukje bij beetje tot aan het handvat ingedraaid heb, zeg maar een meter. Ik trof er een zandige, losse klei aan, niet die vette klei die soms op de volkstuinten te vinden is. De veenlaag die eronder moet liggen was kennelijk te diep voor de grondboor. De bovenste laag, zo'n 5 à 10 cm, bestaat uit humus, de verteerde plantendelen van de afgelopen jaren. In feite is het nieuwe

meer Braam en er is Pitrus. Het is er minder soortenrijk dan op B. Ik vond er 23 plantensoorten. Op B vond ik er 35.

De soorten die ik wel op B vond en niet op A zijn ook nog eens de soorten die wat leuker zijn, bijvoorbeeld Blauw Glidkruid, weliswaar maar een klein plukje, maar als de omstandigheden door het beheer gaan verbeteren zou dat misschien kunnen uitbreiden. Op 3 stond ook bijvoorbeeld Kattestaart, Kleine Watereppe, Gevlekte Scheerling, Penningkruid, Zompvergeetmijniet, Kale Jonker en Bitterzoet. Ik vond zelfs een Smalle Stekelvaren, maar die overleeft helaas denk ik geen enkele maaibeurt. De meeste van deze soorten vond ik maar in kleine hoeveelheden, maar misschien zegt het wel iets over de potentie. Ik vermoed dat A voedselrijker is dan B, dan zou B eerder resultaat op moeten leveren.

Meer soorten

De bedoeling van het ecologisch beheer is beide landjes soortenrijker te maken,

...Oppervlakkig gezien zijn het rietlandjes, dus goed voor Rietzanger, Blauwborst, Kleine Karekiet, Rietgors et cetera. Dus als zodanig leuk om er met je verreijkijker langs te gaan...

bloei, want je wilt niet dat het zich gaat uitzaaien.

Landjes van Rein in ontwikkeling

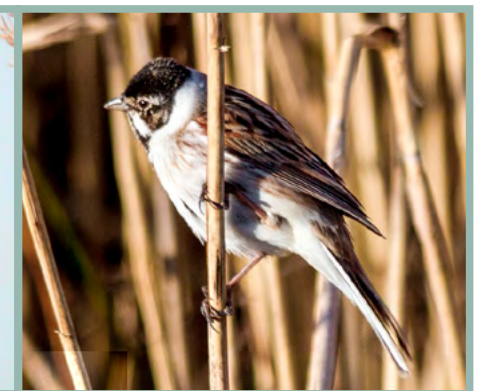
De inventarisaties die elk jaar dienen plaats te vinden, zullen laten zien welke veranderingen in de vegetatie plaats gaan vinden. Welke soorten er gaan komen? Dotterbloem misschien. Of Echte Koe-koeksbloem, Rietorchis, Moerasrolklaver,

Rietzanger

Blauwborst

Rietgors

veenvorming. Helaas vertelt die boor mij niet of het een kalkrijk mengsel is of niet, of dat de bodem zout bevat.

Overeenkomsten en verschillen

De beide landjes hebben overeenkomsten, maar ook verschillen. De overeenkomst is dat ze erg nat zijn, er nu veel riet groeit en dat ze voedselrijk zijn. Op A (zie kaartje) zit erg veel Brandnetel en Haagwinde tussen het Riet, en er staat

en er soorten te krijgen die waardevoller zijn dan nu het geval is. Dat zal niet vlug gaan. Er zal heel wat maaisel afgevoerd moeten worden voor het zover is. De eerste jaren zal tweemaal per jaar gemaaid moeten worden, daarna éénmaal, zodat de planten die je er wilt hebben zich kunnen ontwikkelen. Het tijdstip van maaien zal zijn op het punt dat het gewas dat je er kwijt wilt zoveel mogelijk voedsel bevat, maar vóór de

Ratelaar of...? We gaan het zien. Ik vind het heel spannend en wens mezelf tijd van leven om het mee te kunnen maken.

Nogmaals, geduld is nodig. Maar wat op het landje bij de volkstuinten kan, (wat al jaren zo beheerd wordt en er geweldig uitziet), moet in de nieuwe twee landjes ook kunnen. Grote hulde aan de vrijwilligers, die dit allemaal mogelijk maken!

Dick Kortekaas

Afname van weidevogels en pogingen om het tij te keren

In 1996 schreef Tom van den Boomen in de Fitis: 'De algemene weidevogelsoorten doen het onveranderd goed in de Hekslootpolder. De Kievit zit dit jaar weer boven de 100 broedparen en is onze talrijkste broedvogel. De aantallen van deze soort zijn zeer stabiel door de jaren heen, namelijk rond de 100 broedparen [...] De Grutto neemt een bijzondere plaats in onder de weidevogels in de Hekslootpolder. Het afgelopen jaar was hij met 74 paar aanwezig, een absoluut recordaantal. Vanaf het begin van onze tellingen in 1983 tot 1992 was de Grutto een broedvogel met vrij constante aantallen van rond de 35 broedparen. Vanaf 1992 neemt de soort echter spectaculair toe van 42, 47, 61 tot 74 paar in 1995, waarmee deze soort lijkt te profiteren van de nestbescherming die in 1989 startte'. (bron 2)

Kieviten en Grutto's zijn er nog steeds in de Hekslootpolder, maar bij verre na niet meer in de grote aantallen broedparen die Tom beschrijft. Tijdens een wandeling door de Hekslootpolder vallen nu vooral de grote aantallen ganzen, eenden en meeuwen op. De Klutenplas en de eilandjes bieden een geschikte broedplaats voor tientallen Kokmeeuwen en Kluten en ook enkele Visdiefjes. Voor de eeuwwisseling broedden die soorten niet of nauwelijks in de Hekslootpolder. In de rietkragen zingen nog altijd Kleine Karekieten, Bosrietzangers, Rietzangers, Rietgorzen en, na jaren van afwezigheid tijdens BMP-tellingen, de laatste drie jaar ook weer een Snor. Blauwborsten brengen sinds 2000 hun jongen groot in de dichte bosschages van bramenstruiken op de dijkjes. In de Hekslootpolder is in de afgelopen vier decennia veel veranderd. Sommige soorten profiteerden, andere namen in aantallen af of verdwenen. In 2016 schreef Tom voor de Fitis een overzicht van 30 jaar BMP in de Hekslootpolder. Tom telde er al die 30 jaren, eerst samen met Coen Looy, Frank Alink en Peter de Jong, later versterkte Peter Davids de club. Emmy Bulten en Marjolein Verdam sloten zich in de laatste jaren van deze periode bij hen aan. In 2015 stopten deze tellingen

Grutto

en in 2018 claimden ondergetekenden het vrijgekomen gebied bij SOVON en zetten zij de BMP-tellingen in de Hekslootpolder voort. Dit artikel vult de reeds bekende data-reeks van de eerste 30 jaar inventariseren aan. Er is voor gekozen om niet alle data van die 35 jaar tellen hier in tabellen of grafieken te plaatsen. Ook worden niet alle circa 70 vogelsoorten die er territoria hebben, of hebben gehad, besproken of zelfs maar genoemd.

Er is een keuze gemaakt voor enkele voor het gebied typerende soorten en slechts een deel van de gegevens wordt hier gepresenteerd (elk vijfde jaar uit de telperiode). Ook wordt niet structureel gepoogd om veranderingen in aantallen broedvogels en soorten te verklaren. Desalniettemin geeft het een aardig beeld van een deel van de veranderingen in de vogelstand die zich de afgelopen 35 jaar heeft voorgedaan in deze polder.

Foto: Louis van Trigt

Weidevogels in Nederland en de Hekslootpolder

Weidevogels zijn van oorsprong vaak steppe- of strandbroeders, waar de vegetatie laag blijft en grote bomen en struiken ontbreken. In veel landen hebben zij hun weg gevonden naar weilanden die gecreëerd zijn voor de veeteelt. De weidevogels hadden hun bloeiperiode in Nederland in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw toen de landbouw nog kleinschalig was. Daarna begon de ontwatering, de ruilverkaveling en de intensivering van het graslandgebruik en dit leidde tot een achteruitgang van alle soorten weidevogels. Nesten en jongen worden

...Zij speurden de nesten op en markeerden ze met stokjes zodat, ondanks dat de boeren vroeg maaiden, de nesten tijdens deze werkzaamheden gespaard konden worden...

stuk gemaaid door steeds grotere tractoren met dito maaimachines. Het maaien vindt ook steeds eerder in het seizoen plaats. In het kort gemaaide gras kunnen de jongen weinig beschutting vinden tegen predatoren en velen vallen ten prooi aan roofvogels, kraaien en jagende zoogdieren. Tevens heeft de verarming van de vegetatie, door het grootschalig verbouwen van raaigras, geleid tot een afname van veel soorten insecten die het voedsel vormen voor weidevogels en hun jongen. De Hekslootpolder is in zekere mate gespaard gebleven van deze veranderingen. Een boer als Kees Vink heeft bijvoorbeeld altijd vastgehouden

aan het uitrijden van ruige stalmest (dat beter is voor de bodemgezondheid dan drijfmest of kunstmest). Toch is ook in de Hekslootpolder, vanaf de jaren 90, sprake van een zeer sterke afname van de weidevogels. Vlak daarvoor namen de aantallen juist toe, deels door de inspanning van twee groepen nestbeschermers. Zij speurden de nesten op en markeerden ze met stokjes zodat, ondanks dat de boeren vroeg maaiden, de nesten tijdens deze werkzaamheden gespaard konden worden. Ook werden nestbeschermers geplaatst wanneer het vee het land in ging en dat voorkwam het vertrappen van veel nesten (bron 3). Door toename van de vos in het gebied moest deze nestbescherming echter gestaakt worden, waarover verderop in deze tekst meer.

Steltlopers

Bij de start van het BMP in de Hekslootpolder in de jaren tachtig waren broedende Watersnippen (en ook Kemphanen) al een zeldzaamheid. Al voor de jaren negentig waren zij verdwenen als broedvogel. De aantallen Grutto, Scholekster, Kievit en Tureluur nemen over de gehele periode af. Deze vogels maakten nog wel een opleving mee begin jaren negentig. Met name bij de Grutto is dat duidelijk te zien; het aantal broedparen verdubbelde ten opzichte van 1985 tot 74 paren in 1995, maar dit aantal kelderde zeer snel

weer tot minder dan 10, al in 2005 (zie tabel 1). De kortstondige toename van deze soort (en ook de Kievit, Tureluur en Scholekster in mindere mate) was waarschijnlijk in belangrijke mate het gevolg van de eerder genoemde weidevogelbescherming. Maar de bouwprojecten in de Veerpolder en de Velsbroek, waardoor in de directe omgeving veel areaal aan geschikt broedgebied verdween, kunnen mogelijk ook tot gevolg hebben gehad dat de vogels uitweken naar de Hekslootpolder (bron 1). Mark Kuiper geeft daarnaast aan dat in de jaren negentig een sterke concentratie van broedparen van weidevogels werd waargenomen als gevolg van toegenomen vossenpredatie (bron 6).

In 1989 startte Dirk Tanger met enkele vrijwilligers de nestbescherming op enkele percelen in de Hekslootpolder (bron 2). In 1995 en 1996 werd ongeveer 60 ha. weiland, bij 4 boeren, afgezoekt op nesten. In beide jaren werden ruim 100 nesten gevonden en gemarkeerd, of voorzien van nestbeschermers. Het percentage uitgekomen nesten nam door de bescherming toe en het aantal weidevogels steeg weer. Overigens niet alleen de activiteiten van de boer en het gekuier van het vee op het land vormden een bedreiging voor de nestelende vogels. In die tijd werd er namelijk ook al gesproken van vossen die steeds vaker werden gezien

Tabel 1: Territoria van steltlopers. De gegevens van voor 1990 kunnen enigszins afwijken van gegevens in andere publicaties. Voor 1990 is geïnventariseerd via de methode van Provinciale Waterstaat (PWS), daarna is gekozen voor het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON. Bij PWS wordt gewerkt met een maximum en minimum, terwijl BMP één aantal geeft (bron 2).

Tabel 1	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Scholekster	32	19	21	9	10	8	7	3
Kievit	111	97	106	67	21	20	20	10
Kluut	0	0	1	3	11	7	8	16
Grutto	36	40	74	47	8	7	8	3
Watersnip	1	0	0	0	0	0	0	0
Tureluur	32	24	27	22	10	9	7	2

Tabel 2: Territoria van eenden, ganzen en zwanen

Tabel 2	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Zomertaling	2	0	0	1	1	0	0	0
Wintertaling	1	1	1	3	0	1	0	0
Slobeend	15	10	0	3	3	2	4	2
Wilde Eend	32	33	53	47	48	52	42	22*
Krakeend	1	6	7	9	9	16	17	24*
Bergeend	11	8	11	12	6	5	6	5
Nijlgans	0	1	3	1	3	5	3	5
Grauwe Gans	0	0	0	2	3	4	7	97
Knobbelzwaan	2	1	2	3	2	2	3	1

* Deze gegevens zijn van 2019, de gegevens van 2020 ontbreken voor deze soort

in de Hekslootpolder en daar op de weidevogels predeerden. De vossen leerden al snel dat bij de objecten, die de weidevogelbeschermers in het veld plaatsten, vaak een maaltje te vinden was. De predatie van de nesten nam dus, als onbedoeld gevolg van het markeren van nesten, juist sterk toe! De nestbeschermingsactiviteiten werden om die reden in 1997 gestaakt (bron 3). Met de Kluten in de Hekslootpolder gaat het wel heel goed; zij hebben een prima broedplek gevonden op de eilandjes in de Klutenplas. Al sinds het begin van de jaren negentig broedden jaarlijks 2 tot 4 paartjes in de Hekslootpolder. In 1997 werd de Klutenplas gegraven met daarin twee eilandjes. Dat leverde in de eerste jaren ongeveer 4 paren op. Tegen 2004 hadden de eilandjes door afkalving steile oevers gekregen en waren ze begroeid geraakt met vegetatie. In dat jaar werden de oevers weer glooiend gemaakt door vrijwilligers, werd de vegetatie verwijderd en worteldoek gelegd en werd dat bedekt met kiezels. Sindsdien is het aantal broedende Kluten sterk toegenomen tot een aantal van 16 paar in 2020.

Eenden, ganzen en zwanen

De eenden, ganzen en zwanen laten een meer divers beeld zien (zie tabel 2).

Soorten als Zomertaling en Wintertaling, die bij aanvang van deze periode al schaars voorkwamen, zijn schaarse en onregelmatige broedvogels gebleven. De aantallen Slobeenden zijn duidelijk afgenomen.

De Wilde Eend maakte een duidelijke groei door, halverwege de jaren negentig, maar hun aantallen zijn tegenwoordig lager dan bij de aanvang van deze tellingen in 1985. Daarmee volgt zij de landelijke trend. In de periode 1990 tot 2015 is de Nederlandse populatie namelijk met 30% afgenomen. In de ons omringende landen is die

Grauwe Ganzen met jongen

Foto: Marcel Slaterus

trend vreemd genoeg niet merkbaar. Een duidelijke oorzaak van de afname is niet makkelijk te geven; er wordt gedacht aan toegenomen problemen in de kuikenfase, bijvoorbeeld door predatie (bron 5).

De Krakeend is juist sterk toegenomen in aantal; was het midden vorige eeuw een zeldzame eend, tegenwoordig kan hij op allerlei plekken en soms in grote aantallen worden aangetroffen. De Krakeend volgt hierbij ook een trend die tot ver over onze landsgrenzen merkbaar is. Waarschijnlijk profiteren Krakeenden van de verzoeting en het voedselrijker worden van veel oppervlaktewateren en mildere winters door klimaatverandering (bron 4).

Ook de aantallen ganzen zijn sterk toegenomen. De eerste Nijlganzen verschenen al in de jaren negentig als broedvogel in de Hekslootpolder. Hoewel er soms, in de wintermaanden, groepen van enkele tientallen in het gebied worden waargenomen, zijn de aantallen broedparen beperkt gebleven tot maximaal 7 in 2019. De Grote Canadese Gans heeft minder voet aan wal gekregen met in 2004 de eerste twee broedgevallen en in de jaren daarna is het aantal broedparen ongeveer gelijk gebleven. Grauwe Ganzen

zijn echter zeer sterk toegenomen en tegenwoordig vormen zij een van de meest opvallende vogels in de polder. De toename van ganzen volgt de landelijke trend. Die kan verklaard worden door veranderingen in de landbouw waar de huidige weiden, vol voedselrijk raaigras, ook voor de ganzen een prima voedselbron zijn.

Zangvogels

De zangvogels die in de weilanden broeden, zoals Veldleeuwerik en Graspieper, zijn, net als de steltlopers, in aantallen achteruit gegaan (zie tabel 3). Het aantal territoria van de Witte Kwikstaart is min of meer gelijk gebleven. Wellicht heeft dat er mee te maken dat deze vogels hun nesten niet in het gras maken maar broeden op de boerenerven, in het gemaalhuisje en aan de voet van het uitkijktplatform bij de Klutenplas.

De aantallen van riet bewonende zangvogels laat voor de Rietgors een toename zien in de jaren tachtig en negentig die sindsdien gestabiliseerd lijkt te zijn. De Kleine Karekiet kende haar grootste aantallen rond de eeuwwisseling. Daarna namen de aantallen weer af. Het aantal Rietzangers heeft over praktisch de gehele periode geschommeld tussen 1 à 2 paartjes. In de laatste paar jaar worden er veel meer geteld (22 in 2018, 17 in 2019 en 19 in 2020). Dit is in lijn met de landelijke trend en mede het gevolg van verbeterde omstandigheden in de wintergebieden (meer neerslag). De Blauwborst is een vogel die rond de eeuwwisseling in de Hekslootpolder begon te broeden en het daar de laatste jaren goed doet met 3 tot 5 paren. Ook de landelijke trend voor deze vogel laat nog steeds een stijgende lijn zien (bron 5).

Overige vogels

Een aantal andere typische broedvogels van de Hekslootpolder zijn nog

Tabel 3: Territoria van zangvogels

Tabel 3	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Veldleeuwerik	3	3	0	0	0	0	0	0
Rietzanger	1	2	0	1	2	2	3	19
Kleine Karekiet	4	12	19	18	13	11	5	10
Bosrietzanger	1	1	0	1	2	2	3	1
Snor	0	0	0	1	0	0	0	1
Graspieper	7	4	1	0	1	1	1	3
Rietgors	3	5	7	13	11	11	15	13
Blauwborst	0	0	0	1	2	2	2	5
Witte Kwikstraat	0	2	3	1	2	2	3	3

BMP Heksloot

interessant om te vermelden. Van de Roerdomp werd in 2005 en in 2012 een territorium vastgesteld. De Roerdomp is echter een zeer zeldzame verschijning in de Hekslootpolder en na 2012 zijn er nog geen 10 waarnemingen van Roerdampen in de Hekslootpolder doorgegeven via Waarneming.nl.

De Waterral ontbreekt in de lijsten van de jaren tachtig en negentig. Vanaf 2005 is er bijna jaarlijks een territorium vastgesteld. Ook in het voorjaar van 2021 is tijdens een BMP-telling weer een Waterral gehoord in de rietkraag bij de volkstuinten. Van 1990 tot 1995 hebben jaarlijks één

Tabel 4: Territoria van enkele overige soorten

Tabel 4	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Roerdomp	0	0	0	0	1	0	0	0
Waterral	0	0	0	0	1	1	1	0
Patrijs	0	2	1	0	0	0	0	0
Kerkuil	0	0	0	0	0	1	0	1

Het Hekslootnieuws is een uitgave van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder

REDACTIEADRES
redactie@hekslootpolder.nl

SECRETARIAAT
secretariaat@hekslootpolder.nl

LEDENADMINISTRATIE
Obistraat 91, 2022 CJ Haarlem
ledenadministratie@hekslootpolder.nl

BANKREKENINGNUMMER
NL98 TRIO 0320 0897 38

VOORZITTER
Martin van de Pavert
voorzitter@hekslootpolder.nl

REDACTIE
Peter Davids
Kerstin de Haan
Peter van der Mark
Nel Pronk

VORMGEVING + DTP
Nora Leungen

DRUK/VERZENDING
Drukkerij Gravé
3962 MC Wijk bij Duurstede
Oplage: 1.000 ex.

AAN DIT BLAD WERKTEN MEE
Tom van den Boomen
Andries Kamstra
Dick Kortekaas
Martha van der Lem
Martin van de Pavert
Marcel Slaterus
Willem de Voogt
Stockfoto's: Pixabay

FOTO OMSLAG
Martin van de Pavert
Landjes van Rein

Bezoek ook onze site
www.hekslootpolder.nl

Vereniging Behoud
De Hekslootpolder

tot drie koppels Patrijzen een territorium gehad in de Hekslootpolder. Daarna zijn deze vogels nagenoeg verdwenen uit het gebied. Op Waarneming.nl zijn vanaf 1995 slechts 8 waarnemingen van Patrijzen doorgegeven (en dat waren geen territoriale broedvogels). De laatste waarneming dateert uit 2010. Ook dat volgt, helaas, de landelijke trend wat betreft het aantal broedparen van deze vogels. De Kerkuil brengt al jaren achtereenvolgens jongen groot bij een van de boerderijen langs de Vergierdeweg. De nachtelijke leefwijze van deze vogel is natuurlijk de oorzaak dat de meeste bezoekers van de Hekslootpolder hem niet tegenkomen tijdens hun wandeling.

Weidevogelbescherming en het vossenraster

Sinds het voorjaar van 2018 wordt er gewerkt met het uitrasteren van percelen met schrikdraad en netten om vossen te weren. Dit is begonnen met drie losse percelen van in totaal 10 ha. en beslaat in het voorjaar van 2021 twee gebieden van respectievelijk 10 en 40 ha. In de eerste jaren hadden we nog

last van inbrekende vossen waardoor in het seizoen 2019 het hele bestand aan vogels, in één van de rasters, binnen een week was verdwenen. Een frappant verschijnsel was de acute verhuizing van de laatste weidevogels naar het grote raster aan de westkant van het voetpad. Deze vogels waren jarenlang redelijk veilig op een klein strookje land ten oosten van het voetpad tussen de Heksloot en de Liniessloot. Maar blijkbaar was dat een soort vluchtheuvel geworden die nu niet meer wordt geprefereerd. Dit voorjaar (2021) is het aantal Kieviten weer iets toegenomen maar wat belangrijker is: alle nesten komen weer uit en er zijn veel jonge vogels te zien. De drie paar Grutto's hebben ook succesvol gebroed en kunnen hopelijk vliegvlugge jongen produceren. Er is in ieder geval weer muziek in de polder en hopelijk kan de positieve trend doorgezet worden!

Andries Kamstra en Marcel Slaterus

Met dank aan Tom van den Boomen voor het leveren van zeer welkome aanvullingen en feedback op een eerdere versie van deze tekst.

- 1 Tom van den Boomen en Coen Looy, Hekslootpolder, Weidevogeltellingen 1982-1989, Fitis, Volume 26 – Issue 2 p. 80-85 (1990)
- 2 Tom van den Boomen, De Hekslootpolder in 1995: broedvogelinventarisatie, nestbescherming en andere ontwikkelingen. Fitis, Volume 32 – Issue 1 p. 8-13 (1996)
- 3 Tom van den Boomen, Broedvogels van de Hekslootpolder. Toename en afname van verschillende groepen broedvogels tussen 1985 en 2015. (2016)
- 4 Keller, V. et al., (2020). European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona
- 5 Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
- 6 M. Kuiper. Balanceer act van hoog niveau; weidevogels en het veranderende landschap. In Vrije Vogels, Dynamiek in de vogelstand van Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer, p. 77-89

Paartje Slobeend veilig achter het vossenraster

Foto: Marcel Slaterus

Opleiding gebruik maaimachine

Sinds we het Landje van Scheytbrug en de Landjes van Rein beheren, werden we geconfronteerd met de vraag hoe we de begroeiing moesten snoeien. We probeerden te werken met de zeis, maar dat was niet overal bruikbaar. Maaien met zeis werkt wel bij riet, maar lukt niet bij door regen platgeslagen gras.

Maaimachine van LNH

Een eenassige maaimachine is een beter hulpmiddel om in diverse terreinen ingezet te worden voor het kort houden van de begroeiing. Zo'n machine wordt vaak ingezet door natuurgroepen in kwetsbare gebieden. Wij mogen de maaimachine lenen van Landschap Noord-Holland (LNH), maar de bedieners van de machine moeten opgeleid zijn. Tot nu toe konden we terugvallen op Evert van Huijssteden of op medewerkers van LNH, maar die hebben niet altijd gelegenheid als vrijwilligers van onze vereniging aan de slag te gaan.

Opleiding

Bestuurslid Peter Davids en ondergetekende besloten de opleiding te gaan volgen, besloten de opleiding te gaan volgen. Dat moest, door omstandigheden, op verschillende dagen. Voordat we met cursusleider Kees Groeneweg van LNH

aan de slag mochten, moesten we eerst geschoold worden in veiligheidsaspecten en in kennis van algemeen natuurbeheer. Dit theoretisch deel van de cursus deden we in een aantal uurtjes achter de computer middels e-learning. Toen we daarvoor geslaagd waren, mochten we een praktijkdag volgen.

Cursus in de Heemtuin

Voor de cursus mocht ik naar de Heemtuin in Zaandam: een mooi stukje natuur dat door vrijwilligers tot een veelbezocht gebied is omgevormd. Behalve ik volgden 8 collega's van andere verenigingen de opleiding. Voor we de machines mochten uitproberen, moesten we de techniek en bediening achter de verschillende machines leren middels een presentatie. Door jarenlang gebruik kent Kees Groeneweg elk onderdeel en bedieningsitem als zijn broekzak. Voor ons was het veel kennis om op te nemen, maar die kennis is broodnodig als je ergens in je eentje in een grasland staat te maaien. Smering is door de vele bewegende delen van groot belang, maar waar zitten al die delen verstopt? Wat en hoe moet je schoonmaken? Maar ook: waar dienen die vele handels en knoppen voor?

Bedienen en onderhouden

Na de theorie mochten we de machine bedienen op de vierkante meter. Iets vooruit, draaien, achteruit... Eerst met

alleen de machine en later met de maaimesen aan. Best lastig. Daarna mochten we de machine uitproberen in een stevig begroeid stuk land met sloten, plasjes, broedende eenden en informatiekasten. Het werken op de vierkante meter en het werken met alle handels en knoppen werd in praktijk gebracht. Een vergissing met al die handles bleek snel gemaakt, maar ook goed op te vangen. We voerden de maaioptochten met goed gevolg uit. Na het maaien moesten we de machine onderhouden. Dat betekende messen eraf en schoonmaken, alle smeerpunten van vet voorzien en de tank weer vullen met verse brandstof.

Peter en ik zijn geslaagd en voorzien van een certificaat, we kunnen aan de slag. Landschap Noord-Holland en Kees Groeneweg, bedankt voor de leerzame dag!

Martin van de Pavert

Nieuws over inzamelactie 'Koeienparasol'

Het was wellicht niet duidelijk voor iedereen, maar de inzamelactie was geen initiatief van het bestuur van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder. Het was een particulier initiatief van betrokken bewoners in de buurt van de Hekslootpolder. Het bestuur gaf slechts ruimte voor communicatie. Er kwamen echter wat vragen over hoe het met de actie stond en bij navraag kregen we het volgende antwoord: De actie loopt nog een paar dagen, maar we gaan het gewenste bedrag van 15 duizend euro niet halen. Wel hebben we zo'n 4 duizend euro ontvangen van tientallen

mensen, waarvoor wij heel dankbaar zijn. Vanwege de niet zo hete zomer hebben we echter minder bij elkaar gekregen dan gehoopt. Mensen kunnen hun geld terugkrijgen door een mail met een foto/bewijs van hun bankafschrift te sturen naar info@rommelse.nl. Vanwege de privacy-regels weten wij namelijk niet wie er precies gedoneerd hebben. Met Paul Dijkzeul hebben we overleg gehad en we willen volgend jaar de actie herhalen en proberen opnieuw het bedrag bij elkaar te krijgen, dus het liefste hebben wij dat de mensen het bedrag laten staan.

Foto's: Martin van de Pavert • Peter Davids

A cartoon illustration of a ladybug with a black body, red wings with black spots, and a smiling face. It is positioned on the left side of the page.

... verreweg de meeste dagvlinders overwinteren als ei, rups of pop en zoeken daarvoor allerlei plekken, vooral in de tuin? Maar er zijn ook dagvlinders die als vlinder overwinteren en die kun je zelfs in huis tegenkomen. Ze halen vocht uit hun lichaam, zetten de spijsvertering laag en maken antivries aan. Daardoor kunnen ze 20 graden vorst overleven. Kou is dus geen probleem maar warmte wel. Dus vind je vlinders in huis en wordt de ruimte verwarmd, zet de vlinder dan in een koele donkere ruimte zoals schuur of zolder zodat hij/zij de winter overleeft.

... Unesco het Mur-Drava-Donau-gebied heeft uitgeroepen tot het eerste biosfeerreservaat ter wereld? Het gebied is bijna 1 miljoen hectare groot en strekt zich uit over 5 landen: Oostenrijk, Slovenië, Kroatië, Hongarije en Servië. Het is het grootste beschermde rivierengebied van het continent en heeft als bijnaam "de Amazone van Europa" gekregen.

